

Torsdagen den 8 februari

Kl. 14.00

Förhandlingarna leddes av herr tredje vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollen för den 31 januari.

§ 2 Meddelande ang. val

Herr TREDJE VICE TALMANNEN yttrade:

Jag ber att få meddela, att val av en suppleant i riksdagens lönedelelegation och en suppleant i riksdagens revisorer kommer att ske onsdagen den 14 februari.

§ 3 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens kammare

Härmed ber jag att få anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 14–25 februari 1973 för utrikes resa.

Stockholm den 7 februari 1973

Ingemund Bengtsson

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagsmannauppgift under tiden 8–20 februari 1973 på grund av resa till Hanoi.

Stockholm den 8 februari 1973

Anita Gradin

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 4 Ang. de nya bestämmelserna om överlastavgifter för motorfordon

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Dahlgrens* (c) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 38, till herr kommunikationsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Dahlgren har frågat kommunikationsministern vilka åtgärder som kommer att vidtagas för att informera berörda parter om de bestämmelser angående överlastavgifter för motorfordon, som träder i kraft den 1 april 1973. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Kungl. Maj:t har förordnat, att riksskatteverket skall vara central förvaltningsmyndighet i fråga om överlastavgiften. Det är därför i första hand en uppgift för riksskatteverket att lämna information rörande avgiften. Detta kommer att ske efter samråd med rikspolisstyrelsen och

Torsdagen den
8 februari 1973.

Ang. de nya bestämmelserna om överlastavgifter för motorfordon

*Ang. tillhandahål-
landet åt arbetsta-
gare av kontroll-
uppgifter för
taxeringen*

andra berörda myndigheter. Dessutom kan nämnas, att bl. a. vägverket, länsstyrelsernas organisationsnämnd och Kommunförbundet redan tagit initiativ till sådan information.

Herr DAHLGREN (c):

Herr talman! Tack för svaret. Det är bra att så många nu är inkopplade i informationsfrågan därför att det är angeläget, ja nödvändigt att den här informationen når ut till alla fordonsägare. Jag och många andra med mig menar att i lagen om överlastavgifter finns det inbyggd en rättsosäkerhet för den enskilde fordonsägaren, som gör det helt nödvändigt med en information utöver den vanliga.

Av finansministerns svar framgår också att bland andra Kommunförbundet nu har tagit initiativ till information. Jag förmodar att den informationen tar sikte på att få kommunerna att se över bestämmelserna om axel- och boggitryck på det kommunala väg- och gatunätet. Det tror jag är nödvändigt med tanke på de helt olika bestämmelser som är gällande. Det skulle t. o. m. kunna sägas att det är inte bara önskvärt utan nödvändigt att varje kommun till den 1 april har färdiga kartor som klart anger vilka vägar och gator man kan färdas på med de här fordonen. Har man inte det tror jag att fordonsägarna kommer att få stora problem att över huvud taget kunna vara laglydiga i sitt framförande av de här lasterna.

Än en gång tack för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Ang. tillhandahållandet åt arbetstagare av kontrolluppgifter för taxeringen

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Sjöholms* (fp) i kammarens protokoll för den 1 februari intagna fråga, nr 64, och anförde:

Herr talman! Herr *Sjöholm* har frågat mig vad som enligt min mening kan göras för att de s. k. kontrolluppgifterna från arbetsgivare tidigare än nu är fallet kan tillställas arbetstagare.

Enligt gällande bestämmelser skall kontrolluppgifter som här avses översändas till inkomsttagarna senast den 31 januari taxeringsåret. Den tid som arbetsgivarna har till sitt förfogande för att fullgöra sin uppgiftsskyldighet torde av praktiska skäl inte kunna förkortas i någon väsentlig mån.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Tack för svaret på den enkla frågan. Den är verkligen enkel, utan något världsomfattande intresse. Den är emellertid av intresse för dem som deklarerar åt andra, dvs. deklaraationsbyråer m. fl. – av vilka det kanske finns alltför många, men det är en annan fråga. En revisionsfirma som skall avverka en hel mängd deklaraationer utsätts för tidspress när arbetsgivaruppgifterna inte kommer förrän efter den 31

januari. Därför menar jag att detta skulle vara av intresse för samhället, eftersom det måste vara till fördel för det allmänna att deklarationerna är väl utförda. Finansministern och jag kan väl vara eniga om det och om att uppgifterna skulle kunna komma något tidigare.

Jag var en gång i tiden taxeringsnämndsordförande i ett jordbruksdistrikt under många år, och då hände det ibland att uppgifter från uppköpare av spannmål och annat inte kom förrän ett stycke in i mars eller t. o. m. in i april. Det komplicerade taxeringsarbetet i hög grad. Så långt kan väl finansministern och jag i alla fall vara överens, att det vore bra om dessa uppgifter kom ut tidigare. Jag hade också för mig att man med datatekniken och de andra hjälpmedel som åtminstone större arbetsgivare nu har skulle kunna tidigarelägga lämnandet av arbetsgivaruppgifterna till t. ex. den 15 januari – då kunde de människor som deklarerar för andra få litet mera tid på sig. Jag skulle därför vara tacksam om finansministern åtminstone kunde tillstå att det vore bra, om man kunde animera arbetsgivare att försöka lämna inkomstuppgifterna tidigare än vad som nu sker.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Det är ju alltid bra att få uppgifterna så tidigt som möjligt, men man får ändå ta hänsyn till att företagen först skall göra sina årsavslut och har behov av visst tidsutrymme för att göra dessa sammanställningar. Avsikten är att uppgifterna skall vara lämnade före utgången av januari månad, och då har man två veckor på sig för deklarationen. I allmänhet bör det ju vara ganska tillräckligt.

Jag tror inte man kan skriva en författning på det sättet, att stupstocken skall vara den 31 januari, dock icke för sådana företagare som har datamaskin – de skall leverera tidigare. Man får väl nöja sig med denna allmänna önskan men låta förhållandena vara som de nu är.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i Övertorneå

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Stridsmans* (c) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 47, och anförde:

Herr talman! Herr Stridsman har frågat vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förbättra sysselsättningsläget i Övertorneå kommun.

Nuvarande sysselsättningsproblem i Övertorneå kommun beror bl. a. på svårigheter att finna lämpliga produkter för de industriella beredskapsarbetena där. Arbetsmarknadsstyrelsen arbetar med denna fråga och hyser förhoppningar om att den skall kunna lösas. I övrigt får de arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska medel som står till buds utnyttjas. Jag kan erinra om att Övertorneå kommun ligger inom det inre stödområdet där kraftigare regionalpolitiska medel kan användas än i övriga landet. I det arbete med en proposition om de regionalpolitiska

*Om åtgärder för
att förbättra
sysselsättnings-
läget i Övertorneå*

medlen som nu pågår övervägs att ytterligare stärka dessa medel i fråga om det inre stödområdet.

Herr STRIDSMAN (c):

Herr talman! Jag vill tacka inrikesministern för svaret på min enkla fråga.

Anledningen till att jag ställde frågan är den oro som de personer känner vilka utbildat eller utbildar sig vid AMU-Center i Övertorneå med sikte på arbete vid storarbetsplatsen i kommunen. Det har visat sig att t. ex. de som utbildar sig till svarvare inte får arbete vid denna storarbetsplats. Såväl de kommunala myndigheterna som befolkningen i sin helhet betraktar ju storarbetsplatsen i Övertorneå som en del av den sysselsättning som den öppna marknaden erbjuder. Jag måste erkänna att jag är rätt besviken över att inrikesministern inte i sitt svar med ett enda ord berört frågan om när den utlovade målsättningen att 100 personer skall få arbete vid denna storarbetsplats skall vara uppfylld. Det är väl närmast detta spörsmål som jag har velat ta upp genom min enkla fråga.

I övrigt skall jag inte gå in på de regionalpolitiska medel som nu erbjuds för att lokalisera t. ex. företag till Övertorneå kommun. Debatten om medlen får vi senare i vår, när vi skall behandla den proposition som inrikesministern kommer att lägga fram.

De frågor det nu närmast gäller är dessa: Vilka möjligheter har de som utbildar sig på Norrbottens arbetsmarknadsutbildningscenter att få sysselsättning på den industriella storarbetsplatsen i Övertorneå? Och när kan man vänta sig att målsättningen om 100 personer är uppfylld? Att jag inte fick svar på de frågorna gör mig litet besviken.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag vill säga att jag redan blivit uppvaktad av kommunfullmäktiges ordförande, kommunstyrelsens ordförande och arbetslöshetsnämndens ordförande, som till mig har framfört önskemålet att man så snabbt som möjligt skulle finna någon lämplig produkt för tillverkning på metallavdelningen i dessa industriella beredskapsanläggningar. Jag förstår mycket väl att man kan känna oro och att man frågar sig hur länge man skall vänta innan målsättningen kan realiseras fullt ut.

Den del av de industriella beredskapsarbetena som avser förädling av trä har lyckats väl, vilket är att notera med tillfredsställelse. Men samtidigt önskar vi självfallet att anläggningen skall kunna tas i bruk i sin helhet. Jag kan naturligtvis inte för dagen ge något besked om när man kan ha nått upp till 100 anställda, men jag vill betyga – som jag har gjort för kommunens representanter – att vi är synnerligen angelägna om att dessa industriella beredskapsarbeten skall komma i gång på det sätt som har varit avsett.

Herr STRIDSMAN (c):

Herr talman! Jag vill ytterligare en gång notera med beklagande att inrikesministern inte på något sätt har kunnat ge besked om när målsättningen 100 personer i arbete vid storarbetsplatsen i Övertorneå

kan bli uppfylld. Det är en rätt väsentlig fråga för de människor som väntar på ett sådant besked.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 20

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om näringshjälp
åt jordbrukare*

§ 7 Om näringshjälp åt jordbrukare

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Leuchovius'* (m) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 48, och anförde:

Herr talman! Herr Leuchovius har frågat mig om jag är beredd till åtgärder för att jordbruksföretagare skall kunna få näringshjälp enligt 57 § arbetsmarknadskungörelsen.

Näringshjälp kan utgå till handikappad m. fl. som vill börja verksamhet som egen företagare. Detta gäller också verksamhet i jordbruksrörelse.

Näringshjälp kan vidare utgå för fortsatt verksamhet som företagare. Sådan fortsatt näringshjälp omfattar inte jordbruksrörelse. När det gäller jordbruksrörelse kan handikappad, liksom den som är fullt arbetsför, få stöd för fortsatt verksamhet inom ramen för det jordbrukspolitiska rationaliseringsstödet. Handikappad kan dessutom få bidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen till sådana anordningar på arbetsplatsen som är nödvändiga med hänsyn till handikappet.

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min enkla fråga. Tyvärr kan jag inte finna något positivt i detta svar, som jag tycker rimmar dåligt med den rättvisa och jämlikhet som man i dag säger sig vara talesman för.

Statligt bidrag i form av näringshjälp kan utgå till handikappad, som vill börja verksamhet som egen företagare, eller till sådana som vill fortsätta redan pågående verksamhet. Någon avgränsning av denna företagarkategori skall i princip inte ske. Det framhålls i svaret att näringshjälp kan utgå till den som vill börja som företagare. Det är egentligen inte det som jag frågat om, utan jag syftade på de företagare som redan är etablerade.

Kungl. Maj:t har emellertid i ett s. k. regleringsbrev till arbetsmarknadsstyrelsen meddelat vissa föreskrifter, vilka innebär att jordbruksföretagare ställs utanför möjligheterna att erhålla denna näringshjälp. AMS har som en följd därav i ett brev till samtliga länsarbetsnämnder anfört, att näringshjälp för fortsättning av verksamhet som egen företagare enligt 57 § tredje stycket arbetsmarknadskungörelsen får "ej beviljas för jordbruksrörelse".

Detta är mer eller mindre en diskriminering av en viss näringsgrupp. Från lantbrukarnas sida har man också protesterat mot denna avskiljning av jordbruksföretag. Man har med rätta åberopat att arbetsmarknadskungörelsen inte utgör grund för en sådan diskriminering. Så sent som den 12 januari fick LRF sin hemställan om ändring av nuvarande förhållande lämnad utan åtgärd. Och ändock är det ju så att det inom

denna arbetskår finns ovanligt många genom yrkesskador och hårt arbete handikappade personer.

Jordbrukets utredningsinstitut har bl. a. genom en undersökning kommit fram till att omkring en femtedel av samtliga jordbrukare lider av handikapp. Det rör sig om 25 000 jordbrukare, alla under 67 år, som alltså ställs utanför möjligheten att erhålla den hjälp andra handikappade kan erhålla. Då dessa handikappade jordbrukare i stor utsträckning finns inom det mindre jordbruket, borde motivet vara ännu starkare för att systemet med näringshjälp åt handikappade ges ökad tillämpning inom jordbruket. I detta avseende uttalar man emellertid nu helt plötsligt en uppfattning rakt motsatt den som framgår av rationaliseringskungörelsen. Detta är ganska märkligt för att inte säga anmärkningsvärt. Jag vill till sist vädja till inrikesminister Holmqvist att ta beslutet om näringshjälp till handikappade jordbrukare under omprövning. Därmed skulle en stor orättvisa bringas ur världen för dessa handikappade jordbrukare.

Herr talman! Jag vill med det anförda än en gång tacka för svaret på min enkla fråga.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag tror att det är en felsyn av herr Leuchovius på den här frågan. Det är ju ett starkt intresse att vi skall så mycket som möjligt försöka samordna stödformerna. I fråga om jordbruket finns det, vilket inte gäller för andra näringar, speciella stödmöjligheter för utveckling av företagen. Detta har riksdagen beslutat om i särskild ordning. Som tidigare jordbruksminister har jag haft anledning att syssla med handläggningen av sådana ärenden, och jag kan försäkra att det i vissa fall tidigare har varit väldigt svårt att skilja ärendena enligt de olika författningarna.

När nu, som herr Leuchovius säger, var femte jordbrukare skulle vara handikappad, så antar jag att han inte har avsett handikapp i den bemärkelse som gäller i författningarna, utan det måste vara en mera allmän uppfattning om vad som är handikapp. Men om det ändå skulle ha varit på det sätt som herr Leuchovius säger, så hade det funnits ännu starkare anledning för oss att inte splittra stödgivningen.

Det svar jag har givit tror jag ger anledning att säga att jordbrukarna när det gäller samhällsstöd är väl tillgodosedda och inte sämre ställda än några andra företagare.

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Inrikesministern säger att man skall använda det rationaliseringsstöd som finns enligt rationaliseringskungörelsen. Detta utgår emellertid i första hand till jordbruk som anses skola bestå som fullvärdiga enheter. Det är alltså något helt annat än den fråga som jag har tagit upp och som gäller näringshjälp åt handikappade jordbrukare. De frågorna har inte så mycket med varandra att göra. I de flesta fall är det nästan omöjligt för mindre och medelstora jordbrukare att få gehör för dessa synpunkter. Bestämmelserna om rationaliseringsstöd borde kunna tillämpas litet mera generöst än vad som nu är fallet. Statsmakterna håller ju mycket styvt på att man skall gå efter principen att de enheter som får stödet skall vara bärkraftiga — med vissa undantag när

det gäller mjölkproduktion o. d. – men det stödet har som sagt inte särskilt mycket med näringshjälpen åt handikappade jordbrukare att göra.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag undrar om detta är den rätta tolkningen. I verkligheten uttalades det klart när vi genomförde den här reformen att handikappade jordbrukare utan prövning av rörelsens lönsamhet skulle kunna erhålla bidrag på upp till högst 20 000 kronor enligt de bestämmelser som gäller för särskilda anordningar på arbetsplatsen. Detta är vad som gäller i arbetslivet i övrigt – man kan få bidrag för anordningar som är nödvändiga för att man trots ett handikapp skall kunna utföra arbetsuppgifterna. Det gäller också för jordbrukare och – som jag nämnt – utan klarläggande av driftens lönsamhet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen inom skoindustrin

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Lorentzons (vpk) i kammarens protokoll för den 26 januari intagna fråga, nr 59, till herr industriministern, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har frågat industriministern hur han bedömer möjligheterna att med statliga beställningar upprätthålla sysselsättningen och förhindra avskedanden i anslutning till det prekära läget inom skoindustrin i en del fall akut genom den osedvanligt milda vintern. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Efter varsel om driftsinskränkning eller driftsnedläggelse kan arbetsmarknadsstyrelsen under vissa förutsättningar lägga ut stödbeställningar av förnödenheter som behövs i statlig verksamhet. Jag har underrättats om att vissa företag inom skoindustrin för närvarande har särskilda avsättningssvårigheter och i ett par fall har även framställningar gjorts om statliga beställningar. Dessa prövas just nu av arbetsmarknadsstyrelsen.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tolkar inrikesministerns svar på min fråga så positivt som möjligt, att staten återigen kommer att gå in med statliga beställningar. I slutet på svaret säger ju inrikesministern att framställningar för närvarande prövas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Skoframställningen var tidigare en omfattande industri i vårt land. Områden som Örebro och Kumla var kända och dominerande skocentra. Undan för undan har dock denna industri försvunnit därifrån. Ett talande exempel fick vi när det utländska multinationella företaget Bata för några år sedan lade ned driften vid Oscariafabriken men behöll Oscarias försäljningskedja i Sverige, genom vilken i stort sett endast utländska skor saluförs.

Efter nedläggningen söder över har Nordingrå, den lilla glesbygdskommunen i Ådalen, blivit ett centrum inom skoindustrin. Här syssel-

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om åtgärder för att
upprätthålla syssel-
sättningen inom
skoindustrin*

sätts omkring 400 personer. Bygden är egentligen helt beroende av denna industri. Försvinner den, försvinner så gott som alla försörjningsmöjligheter. Tidigare var detta en typisk lantbruksbygd. Så sent som på 1950-talet fanns där 400 jordbruk, i dag finns knappast 140; då fanns där ett 80-tal yrkesfiskare, nu finns det bara 7. Gång efter annan råkar skoindustrin i detta område ut för sysselsättningssvårigheter, och statliga myndigheter måste då träda till med stödorder. En dylik situation är nu för handen. Tidigare har räddningen undan omfattande arbetslöshet varit statliga beställningar av marschkängor och sandaler till SIDA, och detta anser man också måste bli räddningen nu.

Skoindustrin är mycket känslig inte endast när det gäller de ekonomiska konjunkturernas växlingar -- även de olika årstiderna kan spela en väsentlig roll. En mild vinter kan exempelvis betyda att tiotusentals par skidskor bokstavligen regnar bort. Det får som följd att en del av de anställda blir avskedade eller får varsel om uppsägning. Skoindustrin i Nordingrå råkar alltså in i en krissituation.

Nu behövde inte sådana krissituationer uppstå, om importen av skor inte var så omfattande som den är. Den utländska skoindustrin har i stor utsträckning slagit ut de svenska skorna, och det berättas att 17 miljoner par importeras till detta land.

Då är frågan den: Skall vi ha en svensk skoproduktion? I så fall måste vi planlägga den på ett annat sätt än hittills -- nu förekommer bara stödköp i vissa situationer. Här gäller det väl närmast att få en planering med långsiktig verkan och inte som nu en produktion så att säga ur hand i mun. Jag har med detta vidgat frågan något.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag förstår av herr Lorentzons inlägg att han speciellt tänker på skoindustrin i Västernorrlands län. Det har varit en sak som man kunnat undra över att skoindustrin i Norrland har klarat sig så pass hyggligt under de senare åren, då den tyvärr har gått tillbaka och haft stora svårigheter i landet i övrigt. Det hör delvis samman med att man i Norrland har sin produktion inriktad på sportskor och andra mera robusta skodon än man har haft vid de andra industrierna.

Det är ju inte obekant för herr Lorentzon -- jag tror att han antydde det också -- att staten har lagt ut beställningar på marschkängor och andra skodon hos de här industrierna. Jag vågar försäkra herr Lorentzon att behovet av sådana skodon kommer att föreligga också framöver. Vi har säkerligen anledning att räkna med att det blir fler sådana beställningar, och arbetsmarknadsstyrelsen är naturligtvis intresserad av att medverka till att lägga in de beställningarna på ett sådant sätt att man kan undvika de svårigheter som herr Lorentzon har talat om.

Jag vet också att det görs ansträngningar att undersöka om skodon skulle kunna gå in i något hjälpprogram. Jag antar således att man i dessa industrier kan ha anledning räkna med att liksom hittills få betydande beställningar från staten.

Torsdagen den
8 februari 1973

*Ang. säkerheten för
av länsbostads-
nämnd utlämnat
lån*

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tackar inrikesministern för det ytterligare besked han har gett, men jag skulle vilja återkomma till frågan om denna norrländska industri.

Vi har ju här i landet vad beträffar livsmedel en beredskapsplan, som innebär att Sverige skall ha en 80-procentig självförsörjningsgrad. Men det svenska folket behöver också skor. Man importerar 17 miljoner par om året. I händelse av en krissituation, då vi blir avstängda från import utifrån, föreställer jag mig att det skulle bli svårt att skaffa fram maskiner för att framställa det antal skor som det svenska folket den gången behöver. Måste vi inte, herr inrikesminister, också i det här fallet ha en beredskapsplan?

Jag tänker i detta sammanhang närmast på den skoindustri som finns i Nordingrå och Ådalen. Folket i Ådalen har ju under de senaste decennierna fått lära sig att skall det bli någonting gjort där, måste staten och samhället träda till. Vi har den erfarenheten.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Ang. säkerheten för av länsbostadsnämnd utlämnat lån

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara fru Lindbergs (s) i kammarens protokoll för den 30 januari intagna fråga, nr 61, och anförde:

Herr talman! Fru Lindberg har frågat mig hur jag ser på länsbostadsnämndernas skyldighet att tillgodose kravet på betryggande säkerhet för utlämnande av lån i de fall då belånade fastigheter minskat i värde på grund av omständigheter utanför ägarens rådighet.

Länsbostadsnämnd skall vidta de åtgärder som behövs för att förebygga förlust för staten med anledning av bostadslån. En åtgärd som kan vidtas i detta syfte är att säga upp lån helt eller delvis, om fastigheten av någon anledning minskar i värde. Denna prövning kan inte göras beroende av anledningen till värdeminskningen. Däremot kan värdeminskande omständigheter som låntagaren inte råder över tänkas få betydelse, om undantagsvis fråga skulle uppkomma att efterge statens fordran. Jag vill i sammanhanget erinra om att riksdagen vid den naturkatastrof som inträffade i Surte år 1950 beviljade medel bl. a. för inlösen av rasområdet.

Fru LINDBERG (s):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag antar att statsrådet känner till den egentliga orsaken till frågan, men jag vill ändå ta tillfället i akt att lämna en del detaljer.

Det är de vid det här laget riksbekanta Frövivillorna det är fråga om. Fastighetsägarna har råkat i en mycket besvärlig ekonomisk situation. De har av kommunen köpt tomtmark och sedan byggt villor på denna. Ganska snart har det visat sig att markförhållandena tyvärr har varit sådana att svåra skador uppkommit på husen. Erforderlig markunder-

Torsdagen den
8 februari 1973.

*Ang. säkerheten för
av länsbostads-
nämnd utlämnat
lån*

sökning har före påbörjandet av byggnationen icke utförts. Villaägarna gör nu stora ekonomiska förluster. Jag skall försöka beskriva hur skadorna på husen ser ut.

Grundsulorna på husen har, troligen genom sättningar i marken, brutits sönder med sprickor i väggarna som följd. I ett av husen har källartrappan brutits loss från huset. Husgavlarna är fulla av sprickor.

Väggarna består av Ytongblock, sammanbundna av plastbrickor. När husgrunden sviktat har blocken skilts åt så att sprickor uppstått. Detsamma gäller golven i husen. Valvet – eller trossbotten kanske man skall säga – består av lättbetong. Mellan överkant på väggblocken och innertaket har på en del ställen sprickorna blivit så stora att man känner drag utifrån genom sprickorna. I de värst utsatta husen har sprickor uppstått inte enbart i fogarna utan en del av väggblocken har också spruckit sönder.

Husen har efter detta nedtaxerats till 30 000 kronor. I det läget har länsbostadsnämnden ansett sig tvungen att säga upp de statliga lånen till återbetalning inom tre månader. Även om jag är medveten om att nämndens handlande är korrekt – vilket också framgår av statsrådets svar – är jag förvånad över att man inte, innan man bestämde sig för den här åtgärden, tog kontakt med departementet och bostadsstyrelsen i frågan. Som jag ser det rent socialt kan det knappast vara god bostadspolitik att utsätta de redan förut förtvivalade människorna för den chock som uppsägningen av lånen blev för dem. Jag tycker det är ganska lätt att förstå deras förtvivlan över vad som skett med deras bostäder och över de svåra ekonomiska följderna.

Finns det en möjlighet för staten att hjälpa? Kan jag få tolka statsrådets svar så? Det står i svaret att undantagsvis fråga kan uppkomma om att efterge statens fordran. Jag vill inte på något sätt jämföra detta med katastrofen i Surte därför att den var av annat slag, men det är ju i det här fallet också markförhållandena som är orsaken till det inträffade. De som har drabbats av de ekonomiska förlusterna är ju helt utan skuld till detta. Det är min förhoppning att statsrådet skall kunna ta initiativ som leder till att staten åtminstone till en del kan hålla fastighetsägarna skadeslösa.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag har förstått att fru Lindberg syftade på den beklagliga händelsen som har inträffat i Frövi. Ett antal villaägare har där kommit i den mycket brydsamma situationen att deras villor rasar samman. De ser sina tillgångar spolieade och har råkat ut för svåra bekymmer.

Man frågar sig naturligtvis huruvida det på tillfredsställande sätt har klargjorts om det över huvud taget borde skett bebyggelse på det här området. Jag skall emellertid inte gå in på den frågan, eftersom det enda jag har att ta ställning till är frågan om de statliga lånen i detta sammanhang.

Som jag antydde i mitt svar har länsbostadsnämnden beslutat att säga upp lånen. Jag skall inte kommentera den händelsen i och för sig, men jag vill säga att möjligheten finns att överklaga det beslutet, och såvitt jag

Torsdagen den
8 februari 1973

*Ang. förekomsten
av s. k. telefon-
sammanträden
i kommunerna*

förstår har man redan överklagat det. Då finns det ju möjligheter till en omprövning.

Jag har inte haft tillfälle att på ort och ställe se skadorna, men om de är av den omfattning som tycks framgå av bilder i pressen och den beskrivning fru Lindberg ger här, kan man konstatera att staten förmodligen inte har någonting att fordra där. Finns det inte något värde i dessa byggnader så finns det inte heller läckning för statens fordran.

Jag kan ju inte föregripa ställningstagandet till en framställning som jag ännu inte har fått del av, men jag kan gärna säga att jag mot den nyss anförda bakgrunden antar att det skall finnas förutsättningar att ta de mänskliga hänsyn som jag tycker det är motiverat att ta i detta sammanhang.

Fru LINDBERG (s):

Herr talman! Jag är mycket glad över det tillägg som statsrådet här har gjort.

Jag vill i sammanhanget tala om, att det i pressen förekommit uppgifter om att länsbostadsnämndens representanter vid sitt sammanträffande i inrikesdepartementet med representanter för bostadsstyrelsen lär ha fått sådana uppgifter att man kan tro att villaägarna skall kunna hållas skadeslösa åtminstone för den här delen av det belopp som de är skyldiga. De har ju andra stora län också och sin egen insats i husen, så de är verkligen i ett bekymmersamt läge. Och jag försäkrar statsrådet att vi skall se till att frågan kommer åter till inrikesdepartementet.

Tack för svaret!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Ang. förekomsten av s. k. telefonsammanträden i kommunerna

Herr civilministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr Lorentzons (vpk) i kammarens protokoll för den 31 januari intagna fråga, nr 62, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har frågat mig om jag har uppmärksammat det uppenbara oskick med s. k. telefonsammanträden som förekommer i kommunerna och om detta ger anledning till något initiativ från min sida.

Med anledning härav vill jag framhålla att det klart strider mot kommunallagens bestämmelser att i en kommunal nämnd fatta beslut genom ett s. k. telefonsammanträde. Lagens bestämmelser om formerna för ärendenas handläggning syftar inte bara till att främja ordning och reda utan är också en förutsättning för en väl fungerande kommunal demokrati. Åsidosättande av dessa bestämmelser har, som bekant, vid besvär lett till att kommunala nämndbeslut blivit upphävda. Det måste ankomma på kommunerna att se till att den i kommunallagen föreskrivna ordningen följs. Jag anser därför att några särskilda åtgärder från min sida inte är påkallade.

Torsdagen den
8 februari 1973

*Ang. förekomsten
av s. k. telefonsammanträden
i kommunerna*

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tackar civilministern för svaret på min fråga, som naturligtvis i viss utsträckning är positiv. Och man kan ju heller inte gärna tänka sig att civilministern skulle ha någon annan uppfattning på denna punkt än den som kommer till uttryck i den svenska kommunallagen. -- Till det som statsrådet sade i slutet av svaret återkommer jag.

Bakgrunden till min fråga är den uppmärksammade händelsen på det kommunala planet i Kramfors för några dagar sedan, då det med kommunens sociala centralnämnd ordnades ett s. k. telefonsammanträde. Ärendet var av så allvarlig art som förord för en viss person till den ledigförklarade tjänsten som socialchef. Det gällde flera sökande. Per telefon meddelade ordföranden nämndens ledamöter att arbetsutskottet haft sammanträde och enhälligt beslutat att förorda en viss sökande. Enligt protokollet -- som omedelbart efter telefonsamtalen justerades -- beslutade sociala centralnämnden i enlighet med arbetsutskottets förslag. Endast en av de elva ledamöterna reserverade sig.

Det är riktigt att det är olagligt med sådana här telefonsammanträden. Jag har själv kontrollerat saken med Kommunförbundets jurist Vilhelm Berg; jag skall emellertid inte uppehålla mig vid detta eftersom civilministern är helt överens med mig i den frågan. Men att det är olagligt har tydligen inte nått ut till kommunalfolket i landet, därför att telefonsammanträden tillhör liksom ordningen för dagen, även om det inte alltid gäller så allvarliga frågor som tillsättandet av en socialchef.

Tillåt mig, herr talman, att ta endast ett exempel.

Ordföranden i en kommunal nämnd kan ha nått över de 70 åren, och han har stor erfarenhet av kommunalt arbete, då han varit ordförande i samma kommunala nämnd under ett 30-tal år. Men vederbörande ställer sig fullkomligt främmande för att sammanträden som han ordnar per telefon är olagliga. Troligen är det så att även kommunens egen jurist står främmande för att kommunallagen säger att detta är olagligt.

Den kommunala demokratins skyddshelgon, civilminister Svante Lundkvist, som har uppgiften att bevaka, övervaka, skydda -- hur man nu vill uttrycka det -- den kommunala demokratin säger så här: Det måste ankomma på kommunerna själva att avgöra hur man skall handla, och några särskilda åtgärder från civilministerns sida är inte påkallade. Men så som förhållandena gestaltar sig ute i landet tror jag ändå att det är nödvändigt att civilministern påpekar vad lagen föreskriver. Det är nämligen en ganska utbredd uppfattning att man i sådana här fall får handla som man vill.

Herr civilministern LUNDKVIST:

Herr talman! I det svar som jag lämnat har jag påpekat vad lagen säger, och därutöver kan jag inte vidta någon åtgärd. Jag kan ju inte gärna lägga fram ett lagförslag om att kommunerna skall åläggas att följa och efterleva gällande lagstiftning. Vi har en lag, och vi har en besvärsordning, och jag förutsätter att kommunernas jurister och de kommunala förtroendemännen är så väl förtrogna med kommunallagen att de kan följa den.

Herr LORENTZON (vpk):

Nr 20

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om en permanent
haverikommission
för sjöolyckor*

Herr talman! Civilministern menar att såväl kommunernas jurister som kommunalmännen är så bevandrade i den svenska kommunallagen att de förstår dessa frågor, men den praktiska verkligheten visar ju att man handlar rakt emot vad lagen föreskriver. Jag menar inte att civilministern skall ändra på lagen, men nog skulle det väl kunna gå ut ett litet meddelande till kommunerna om att så och så skall lagen tolkas.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Om en permanent haverikommission för sjöolyckor

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr Rosqvists (s) i kammarens protokoll för den 26 januari intagna fråga, nr 58, och anförde:

Herr talman! Herr Rosqvist har frågat mig om jag avser att tillsätta en permanent haverikommission för undersökning av sjöolyckor.

Frågan om en haverikommission för undersökning av sjöolyckor har aktualiserats i framställningar till kommunikationsdepartementet av Sveriges fartygsbefälsförening och Svenska sjöfolksförbundet. Remissbehandlingen har avslutats i dagarna och beredning av frågan pågår inom departementet. Jag räknar med att ställning skall kunna tas inom kort.

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Under senare år har det inträffat en del olyckor till sjöss som har resulterat i förlust av människoliv. Det har varit explosionsolyckor vid avgasning och rengöring av tankfartyg som gått i barlast eller olyckor i samband med att fartygen har tagits in på varv – t. ex. explosioner förorsakade av att det bildats gas ombord vilken antänts. Olyckor har också inträffat ombord på fartyg som gått med last av stora kvantiteter av mycket explosiva kemikalier.

Det är betydelsefullt att handläggningen av ärenden om sådana olyckor och utredningarna om haveriernas orsaker sköts av människor som är väl insatta i dessa ting. Enligt sjölagen skall det skrivas rapport om det inträffade till sjöfartsmyndigheten och om olyckan inträffat på något annat ställe i världen skall rapporten lämnas till det svenska konsulatet i den närmaste hamn som fartyget anlöper. Så snart som möjligt skall då också avges sjöförklaring.

Ordförandeskapet vid en sjöförklaring utövas av konsuln eller av en beskickningsman. Av lättförståeliga skäl har dessa tjänstemän sällan den praktiska och tekniska insikt som behövs om fartyg och fartygs betingelser under skiftande förhållanden. Men en haverikommission av permanent karaktär i vilken ingår sjösakkunniga har möjligheter att ingripa raskt och att snabbt hålla de nödvändiga förhören. De undersökningar som därvid görs och de förhørsprotokoll som därvid upprättas skall ligga till grund för bedömningarna, så att man kan lära av

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om en permanent
haverikommission
för sjöolyckor*

erfarenheterna. Man kan då med preventiva åtgärder skapa större sjösäkerhet och en tryggare arbetsmiljö såväl för de ombordanställda som för de vid varven anställda och för dem i övrigt som berörs av fartygsolyckorna i hamnarna.

Jag vill nu fråga kommunikationsministern om det övervägs att insätta fackliga representanter i den permanenta kommission som kan komma att tillsättas.

Det är en fråga som enligt min mening bör prövas seriöst.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Herr Rosqvist har rätt när han säger att stora förändringar har skett inom sjöfarten. Ökade krav på transportförmåga, snabbhet och regelbundenhet har kunnat tillgodoses genom en snabb teknisk utveckling. Fartygens storlek, konstruktion, utrustning och fartegenskaper har förändrats. Även i den operativa verksamheten har nya transportlösningar till sjöss utvecklats. Andelen specialiserat tonnage har ökat starkt. Trafikintensiteten har successivt ökat i vissa farvatten. Stora kvantiteter av för miljö och människa på olika sätt farliga laster, oljor och kemikalier, transporteras i dag med fartyg. Tekniskt och operativt komplicerade lösningar på olika problem har ju ett bestämmande inflytande över förhållandena inom sjöfarten.

Allt detta medför problem av skilda slag. Det mest betydelsefulla är naturligtvis säkerheten till sjöss. Vi kan inte hoppas på att helt kunna eliminera sjöolyckor, men vi måste med all kraft verka för att höja säkerheten så långt det är praktiskt möjligt. Det förebyggande säkerhetsarbetet har under senare år fått vidgad betydelse. Sjöfartsinspektionen har fått ökade resurser. I årets statsverksproposition föreslås inrättande av ett sjöfartsinspektionskontor i Rotterdam. Det är enligt min mening ett betydelsefullt steg i strävandena att tillhandahålla en behovsanpassad tillsynsorganisation. Det förebyggande säkerhetsarbetet är också starkt beroende av de erfarenheter som kan erhållas genom utredningar och klarlägganden av sjöolyckor.

Jag har vid åtskilliga tillfällen betonat betydelsen av en god säkerhet till sjöss. Jag har också framhållit det förebyggande säkerhetsarbetets beroende av ett fullgott utredande av inträffade sjöolyckor. Om nuvarande system för utredning av sjöolyckor inte håller måttet, måste vi vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra förutsättningarna. Som jag sade i mitt svar till herr Rosqvist så pågår för närvarande beredning inom departementet av frågan, och jag kommer i anslutning härtil att ingående pröva behovet av och möjligheterna till ändrade utredningsformer. I det sammanhanget kommer också svar att ges på den fråga som herr Rosqvist ställde; om en sådan kommission skall tillsättas kommer naturligtvis också sammansättningen av den att aktualiseras.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om avtalsgruppsjukförsäkring åt AMS-arbetare

Nr 20

Torsdagen den
8 februari 1973

Om avtalsgruppsjukförsäkring åt AMS-arbetare

Herr statsrådet LÖFBERG erhöi ordet för att besvara herr *Hallgrens* (vpk) i kammarens protokoll för den 2 februari intagna fråga, nr 65, till herr inrikesministern, och anförde:

Herr talman! Herr Hallgren har frågat inrikesministern om han är beredd att vidta åtgärder som kan leda till att AMS-arbetare kommer i åtnjutande av avtalsgruppsjukförsäkring (AGS) där sådan försäkring avtalats för övriga arbetargrupper.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

LO har hos statens avtalsverk aktualiserat frågor som rör såväl avtalsgruppsjukförsäkring som vissa pensionsfrågor för AMS-arbetare. Överläggningar härom pågår sedan över en månad. Eftersom överläggningarna ännu inte är avslutade anser jag mig inte böra göra något uttalande i denna fråga.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag har tidigare frågat inrikesministern om inte AMS-arbetares löne- och arbetsförhållanden borde vara desamma som övriga arbetares, när AMS-arbetare utför samma arbetsuppgifter. Inrikesministern svarade då: "I allt väsentligt gäller sålunda samma löne- och arbetsförhållanden för dem som av arbetsförmedling anvisats beredskapsarbete som för övriga anställda med motsvarande arbetsuppgifter." – Frågan gällde då således inte den försäkring som vi nu talar om.

År 1972 träffades uppgörelse mellan LO och SAF om avtalsgruppsjukförsäkring. Den började gälla den 1 september samma år. Naturligtvis är det många AMS-arbetare som under den tid som gått sedan dess drabbats av att de inte är anslutna till AGS, som varit sjukskrivna och inte fått någon ersättning.

AGS innebär i korthet att det är en tilläggsförsäkring utöver den vanliga sjukförsäkringen. Det borde vara naturligt och självklart att denna tilläggsförsäkring också gällde för AMS-arbetare som arbetar under kollektivavtal med AGS-avtal. Men så är inte fallet. Nu säger statsrådet att man förhandlar om detta.

Lidköpings stad har en del AMS-arbetare som vägrats ersättning trots att de uppfyllt alla krav enligt denna försäkrings bestämmelser. Att beredskapsarbetare är klassade i det s. k. B-laget på svensk arbetsmarknad har länge varit känt. Det är heller ingen nyhet att dessa arbetare inte åtnjuter samma förmåner som andra, vare sig i fråga om avtalsenliga löner eller arbetsförhållandena i övrigt. AMS-arbetarna har mer och mer blivit samhällets styvbarn. Och så skall det tydligen förbli.

En ljusning är nu i alla fall att den här förmånen kommer att gälla. Man tycker att det är orimligt och otroligt att en så pass stor grupp kan uteslutas från en social förmån som det träffats avtal om. Jag hoppas att statsrådet också skall verka för att den här uppgörelsen blir sådan att de AMS-arbetare som drabbats får retroaktiv ersättning.

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om ökad informa-
tion angående
universitetens och
högskolornas
utbildningsutbud*

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Jag vill gärna understryka att jag har stor förståelse för de problem som Landsorganisationen här tagit upp till diskussion med avtalsverket. Det är också bakgrunden till att de överläggningar jag talat om kommit till stånd. Dessa överläggningar har nu kommit så långt att avtalsverket också formellt begärt ett förhandlingsuppdrag hos mig i denna fråga. Jag avser också att ge avtalsverket ett sådant förhandlingsuppdrag. Det är alltså ett uttryck för den förståelse jag har för de problem som Landsorganisationen här tagit upp.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag tackar för detta förtydligande av svaret och för att statsrådet är intresserad av att det blir en positiv lösning.

Men något bestämt besked huruvida statsrådet är villig att arbeta för att uppgörelsen får en retroaktiv verkan fick jag inte. Det är ett rättvisekrav, och jag undrar om inte statsrådet vill svara på frågan huruvida han är beredd att verka för att så blir fallet.

Herr statsrådet LÖFBERG:

Herr talman! Herr Hallgren tillhör riksdagens lönelegation, och han borde därför bättre än många andra här i kammaren veta att vi i frågor, varom det pågår förhandlingar mellan parterna, inte gör bestämda uttalanden här i kammarens plenisal. Det är av den anledningen som jag på det här stadiet inte vill göra något bestämt uttalande beträffande vare sig den första eller den andra frågan som herr Hallgren framställt. Det skulle vara att föregripa förhandlingarna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om ökad information angående universitetens och högskolornas utbildningsutbud

Herr statsrådet MOBERG erhöll ordet för att besvara herr Larssons i Staffanstorp (c) den 11 januari framställda interpellation, nr 10, till herr utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Larsson i Staffanstorp har frågat chefen för utbildningsdepartementet om han är beredd att vidta åtgärder för att öka arbetsgivarnas kunskaper om universitetens och högskolornas utbildningsutbud för att därigenom underlätta akademikernas utträde på arbetsmarknaden. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara interpellationen.

Beslut rörande gymnasieskolans och den högre utbildningens långsiktiga utbyggnad fattades i riksdagen under stor politisk enighet under första hälften av 1960-talet. Som en följd av dessa beslut har under de senaste åren en markerad ökning av antalet examinerade från universitet och högskolor ägt rum. Den tidigare bristen på arbetskraft med längre utbildning har, i synnerhet inom sektorer av arbetsmarknaden, som traditionellt rekryterat långtidsutbildade, successivt börjat hävas. Denna

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om ökad informa-
tion angående
universitetens och
högskolornas
utbildningsutbud*

utveckling har kommit att sammanfalla med en dämpning av konjunkturen. Därvid har även de långtidsutbildade drabbats av vissa svårigheter på arbetsmarknaden. Särskilt har de nyexaminerade i vissa fall haft svårigheter att snabbt finna arbete som ligger i linje med deras egna förväntningar.

Redan vid början av 1960-talet stod det klart att besluten om utbyggnad av universitet och högsolor skulle leda till att de långtidsutbildade skulle komma att behöva söka sig till delar av arbetsmarknaden, som tidigare inte rekryterat sådan arbetskraft. 1960 års riksdagsbeslut innebar bl. a. att ökade ansträngningar skulle göras för att bygga ut s. k. icke-akademiska eftergymnasiala utbildningslinjer. Hit räknades den gången bl. a. socionomutbildningen, journalistutbildningen och sekretärutbildningen. En rad åtgärder har också vidtagits för att anpassa universitetens utbildning till en ändrad arbetsmarknadssituation. Ökad vikt har lagts vid universitetsutbildningens yrkesförberedande roll. Införandet av 1969 års studieordning vid de filosofiska fakulteterna, av kombinationsutbildningarna och av de yrkesinriktade studiekurserna är exempel på sådana åtgärder. I arbetet med att ytterligare yrkesinrikta den eftergymnasiala utbildningen har arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadens organisationer hela tiden medverkat.

I detta läge är det givetvis utomordentligt viktigt att information om det ökade utbudet av långtidsutbildad, ofta högt kvalificerad arbetskraft når ut till arbetsgivare i såväl enskild som statlig och kommunal verksamhet.

Arbetsmarknads- och utbildningsmyndigheterna lägger ner ett omfattande arbete på att föra ut information bl. a. om universitetsutbildningens innehåll. Arbetet bedrivs under fortlöpande, nära samråd mellan de ansvariga ämbetsverken: arbetsmarknadsstyrelsen och universitetskanslersämbetet. Som exempel kan nämnas att arbetsmarknadsstyrelsen under förra året – genom arbetsgivarnas organisationer – distribuerade närmare 45 000 exemplar av broschyren "Utbildning och arbetsmarknad", vilken innehåller information riktad direkt till arbetsgivarna. De studieinformerande publikationer som framställs inom arbetsmarknadsstyrelsen och universitetskanslersämbetet distribueras regelbundet bl. a. till arbetsgivarnas organisationer. Universitetet anordnar i samarbete med länsarbetsnämnderna regelbundet arbetsmarknadsveckor, vilka syftar bl. a. till att öka informationsutbytet mellan studerande, utbildningsväsende och arbetsmarknad.

På lokalt initiativ har man vid universitetet i Lund med stöd av arbetsmarknadsstyrelsen inlett försök med kursintyg, som den studerande kan använda när han söker anställning. Dessa intyg avser i första hand de yrkesinriktade studiekurserna.

Även arbetsmarknadsorganisationerna bedriver en omfattande informationsverksamhet, som syftar till att bl. a. öka arbetsgivarnas kunskaper om utbudet av arbetskraft med olika utbildningsbakgrund.

Av vad jag nämnt framgår att en omfattande och mångsidig information om utbudet av långtidsutbildad arbetskraft redan går ut till arbetsgivarna liksom till de blivande arbetstagarna. I årets statsverksproposition föreslår jag för nästa budgetår betydande ökning av

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om ökad information
angående
universitetens och
högskolornas
utbildningsutbud*

medelsanvisningarna till informationsändamål inom universitetsområdet. Inrikesministern föreslår för sin del en mycket betydande utbyggnad av arbetsförmedlingarnas resurser, som även kan komma de långtidsutbildade till godo.

Man måste emellertid räkna med att det tar tämligen lång tid innan information om innehåll i och utformning av nya utbildningar slår igenom i form av ändrad praxis vid personalrekrytering inom företag och förvaltningar. Detsamma torde gälla vad beträffar förändringar i tillgången på arbetskraft med vissa kvalifikationer. Jag vill emellertid framhålla, att det krävs inte bara ändrade attityder och ökade kunskaper hos arbetsgivarna utan även en beredskap hos de studerande att söka sig till delar av arbetsmarknaden, som hittills inte efterfrågat personal med utbildning från universitet eller högskola. Jag är för egen del övertygad om att den pågående och fortsatta informationsverksamheten så småningom skall ge resultat i form av bättre kännedom hos arbetsgivarna om de växande möjligheter som nu erbjuds att rekrytera personal med kvalificerad utbildning av skilda slag.

Några särskilda åtgärder på detta område från regeringens sida, utöver dem som pågår eller planeras inom berörda departement och myndigheter, är för närvarande inte aktuella.

Herr LARSSON i Staffanstorp (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Moberg för svaret på denna interpellation om åtgärder ägnade att ge de många arbetslösa akademiker-
na möjlighet till sysselsättning inom näringslivets arbetsmarknad. Det var ett ganska utförligt och väl redogörande svar om vad som är gjort i upplysande syfte via exempelvis de 45 000 exemplaren av en broschyr och andra studieinformerande material. Utbyggnaden av information i fortsättningen inom universiteten tycker jag emellertid verkar mer hoppgivande än alla dessa broschyrer, förutsatt att denna information då inte endast sprids inom universiteten utan även får möjligheter att nå ut till eventuella mottagare av arbetskraft. Frågan är bara hur detta kan ske.

Hittills har uppenbarligen brister kunnat konstateras i den här informationen. Det blev särskilt påtalat vid en konferens mellan universitetet i Lund och Skånes handelskammare. Där berördes särskilt en undersökning som gjorts av Lunds studentkår jämte dess SYO-funktion vid några olika företag rörande deras rekryteringsbehov av akademiker. Därvid framgick bl. a. att kunskapen om de s. k. YRK-kurserna var så gott som obefintlig.

När därför även herr statsrådet själv anför att nyexaminerade långtidsutbildade har svårigheter att finna arbete, tycker jag mig bli stärkt i min uppfattning att åtgärder för att så att säga öppna arbetsmarknaden på ett bättre sätt än hittills är nödvändiga.

Den undersökning som jag här omnämnt gjordes hos några av storföretagen i länet. Dessa har dock särskilda personalledningar som utreder och för fram aktualiteter och nyheter som företaget kan vara betjänt av. Men skulle undersökningen ha gjorts bland de mindre och medelstora företagen hade den säkert visat ännu sämre kunskap om den

Torsdagen den
8 februari 1973

*Om ökad information
angående
universitetens och
högskolornas
utbildningsutbud*

här arbetskraften. Många av dessa mindre företag har säkerligen ett behov av akademisk arbetskraft, t. ex. för marknadsföringsuppgifter m. m. En utvidgning av rekryteringen av långtidsutbildade i arbetsmarknaden är naturligtvis en fråga på sikt. Det är en fråga om inplacering och samordning av personal i syfte att tillföra företagen en förbättring i deras produktion eller i deras tjänster.

Under de senaste tio åren har utbudet av långtidsutbildad arbetskraft fördubblats. Enligt uppgift går också nu många arbetslösa och många sägs fortsätta att läsa därför att de funnit dörrarna till arbetsmarknaden stängda. Många börjar tro att vi utbildar för många akademiker. Jag skulle gärna vilja fråga om statsrådet är av samma uppfattning.

Statsrådet säger här, att de studerande också själva bör söka sig till de delar av arbetsmarknaden som hittills inte efterfrågat sådan personal. Ja, givetvis, men det är nog inte så lätt för den enskilde om han inte samtidigt får hjälp hos företagen. Det är inte så lätt att bryta isen alla gånger. Akademikern möter många slag av svårigheter. Om han kommer för att söka plats där vederbörande anser honom överkvalificerad på grund av hans långtidsutbildning, så får han inte platsen av den orsaken för då är man bara rädd för att det är fråga om ett mellanspel som snart är över.

Jag efterlyste i min interpellation något som jag direkt vill peka på igen. Jag har haft vissa funderingar på om man inte skulle kunna utvidga SYO-funktionen till att vara dubbelverkande, dvs. både som nu ge upplysning till de studerande och samtidigt bedriva upplysningsverksamhet gentemot näringslivet, för den kontakten måste ju vederbörande ändå ha. Jag tror att det fordras en sådan eller likartad aktivitet i detta läge, och jag tycker därför att statsrådets besked att några särskilda åtgärder utöver dem som nu vidtas inte är aktuella var väl negativt i nuvarande arbetsmarknadsläge. Får jag därför, herr statsråd, sluta med den förhoppningen att fler informationsvägar prövas, ty uppenbarligen finns det en del nya sådana.

Herr statsrådet **MOBERG**:

Herr talman! De nämnda broschyrerna är inte det enda kontaktmedel med arbetsmarknaden som vi för närvarande har. Jag har ju i mitt svar omnämnt även andra sätt att orientera vårt näringsliv om existensen av de många studerandena, bl. a. de arbetsmarknadsveckor som anordnas i samråd med länsarbetsnämnderna. Dessutom, herr Larsson i Staffanstorp, tror jag inte att man skall underskatta det arbete som arbetsgivarnas och arbetstagarernas egna organisationer bedriver i detta sammanhang. Jag har under årens lopp varit ute på åtskilliga konferenser anordnade av arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer syftande till att informera personalchefer och andra som har inflytande på anställningspolitiken om den ökade tillgång som finns nu under 1970-talet på väl utbildad arbetskraft i yngre åldrar.

Jag skall villigt erkänna att jag skulle vara utomordentligt nöjd som utbildningspolitiker, om vi kunde få fler varianter av denna information till arbetsgivarna. Gammal erfarenhet säger oss nämligen att arbetsgivarna är litet mer konservativa i sin inställning till nya typer av utbildning än

vad utbildningspolitikerna och utbildarna är. De som har en examen eller utbildning, vilken personalcheferna känner igen från sin egen ungdom, är ofta särskilt välkomna medan personalcheferna hyser en viss tveksamhet inför examina vilkas innehåll de känner mindre väl till.

Om det alltså är möjligt att få till stånd ett större informationsutbud från samhället och organisationerna, skulle jag välkomna detta. Nu är det enligt min uppfattning en fråga i första hand för arbetsmarknadsområdet.

Herr Larsson i Staffanstorp frågade om det inte vore möjligt att också de studie- och yrkesorienterare som vi nu har infört i gymnasieskolan borde få till uppgift att sprida information utåt om den utbildning som de orienterar om. Jag ställer mig principiellt något tveksam till den tanken. Redan inrättandet av dessa tjänster är ett steg som ur vissa synpunkter kan sägas vara något diskutabelt. Dessa personer har fått både en studieorienterande och en yrkesorienterande uppgift. Att de dessutom skulle få sig pålagda informationsuppgifter gentemot arbetsmarknaden tror jag inte är klokt utan jag menar att de organ som är inriktade på arbetsmarknadsområdet skall ha denna uppgift. Men självklart finns det anledning för de här funktionärerna att orientera arbetsmarknadsfolket ännu mera än hittills om vad olika utbildningar ger för möjligheter.

Låt mig slutligen i det här sammanhanget nämna att den speciella studie som inrikesministern har låtit utföra om de specifika ungdomsarbetslöshetsproblemen, vilken för närvarande är föremål för remissbehandling, och diskussionen kring den förhoppningsvis kan ge uppslag som kan vara värdefulla även för en bättre lösning av de problem som vi nu diskuterar än de lösningar vi hittills har.

Herr talman! Herr Larsson frågade också om jag tror att vi i dag har för många akademiker. Den frågan tarvar egentligen en särskild diskussion, men låt mig svara så här: Totala antalet personer i dag i Sverige med utbildning från universitet eller högskola är i relation till totala antalet i arbetslivet förhållandevis blygsamt. Inte flera än ungefär en på 50 eller en på 40 av alla som är ute i yrkeslivet har lång utbildning bakom sig. Och med hänsyn till min allmänt positiva uppfattning om den kvalificerade utbildningens betydelse för svenskt näringsliv och för svenskt arbetsliv över huvud taget så tror jag att vi egentligen fortfarande är, generellt sett, relativt fattiga på välutbildat folk i det här landet. Men problemet är ju att vi nu får ut de välutbildade i så snabbt ökad takt, och oturen för dem och för oss alla är att ökningstakten är speciellt stor i en situation när inte bara stat, landsting och kommuner haft anställningsstopp utan även den privata sektorn.

Jag är personligen övertygad om – och där tror jag att de flesta har samma uppfattning som jag – att vi inte bör dra för långt gående slutsatser rörande utbildningens möjligheter av de svårigheter vi utan tvivel står i. Jag vill nämna, herr Larsson, att t. o. m. den organisation som har anledning att så att säga på yrkets vägnar just nu se särskilt pessimistiskt på de här problemen, nämligen SACO, i sitt senaste häfte med arbetsmarknadsorientering visar en relativt positiv inställning till olika slag av utbildning.

Frågan är naturligtvis omöjlig att ge ett entydigt svar på, men vad jag nu har sagt antyder att jag för min del inte anser att vi skall gripas av

någon form av utbildningspessimism och slå till bromsarna. Jag tycker nog att ungdomen själv redan har slagit till bromsarna litet för hårt. Det som skett de två senaste åren i fråga om tillströmningen är, sett i ett perspektiv, kanske inte det lyckligaste som hänt på området.

Vi får väl anledning att föra en mera ingående diskussion kring dessa frågor, när vi om någon dryg månad får på bordet ett omfattande utredningsmaterial. Då får vi anledning att under något år diskutera inte bara utbildningens organisation utan även utbildningens dimensionering mot bakgrund av synpunkter, utredningar och bedömningar om arbetsmarknadens utveckling på sikt.

Herr LARSSON i Staffanstorp (c):

Herr talman! För att börja med det sista så noterar jag statsrådets uttalande som ganska positivt. Jag har själv ungefär samma uppfattning som den statsrådet gav uttryck för i fråga om mängden av studerande. Vad man har anledning att kritisera på den punkten är den sena reaktionen från departementets sida. Man borde ha upprätthållit en viss beredskap, när vi nu haft denna stora kader av personer under utbildning. Antalet nyinskrivna är nu 8 000 lägre än i fjol — 17 300 i år, sägs det, mot 25 000 förra året — och det innebär att det blir lättare att upprätthålla balans. Måhända är antalet i år för snålt tilltaget, som statsrådet sade, men jag vill också göra ett annat konstaterande.

För att återgå till början av debatten tyckte jag att jag i statsrådets sista inlägg kunde konstatera att statsrådet gärna ville ha flera varianter av information om de aktuella utbildningsgångarna. Också jag tror att det är riktigt. Studenterna konstaterar ju att de måste vidta åtgärder för att marknadsföra sig själva i olika sammanhang.

Jag har i min hand en broschyr från Sveriges Förenade studentkårer, vilken vittnar om detta agerande som bedrivs länsvis. Denna verksamhet behöver understödjas, och det vore tacknämligt om det kunde anslås ekonomiska resurser till den, eftersom sådana saknas ute i länen.

Vidare är det uppenbarligen inte tillräckligt att arbetsmarknadsorganisationerna sköter denna informationsverksamhet. Konferensen i Lund visade rätt tydligt att man inte har lyckats tränga igenom med den information som lämnats. Men jag hoppas som sagt ändå, att man med hänsyn till statsrådets förklaring att han med tillfredsställelse skulle hälsa något fler varianter av informationsutbudet kan hysa den förhoppningen, att förhållandena skall bli något bättre i detta avseende. Därför ber jag än en gång att få tacka herr statsrådet för svaret på min interpellation.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 34–36.

§ 15 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställts, nämligen
av

Nr 70 Herr *Lorentzon* (vpk) till herr inrikesministern angående medverkan av arbetsförmedlingarna i psykiskt test av arbetssökande:

Avser statsrådet att det bör ingå i arbetsförmedlingarnas skyldigheter att engagera sig för av företagen begärt s. k. psykiskt test av arbetssökande och, om inte så är fallet, avser statsrådet att ta något initiativ i syfte att någon sådan medverkan från arbetsförmedlingarnas sida i fortsättningen inte kommer att lämnas?

Nr 71 Herr *Lorentzon* (vpk) till herr socialministern om åtgärder mot psykiskt test av arbetssökande:

Kan statsrådet upplysa om huruvida arbetsmiljöutredningen befatat sig med frågan om användningen av och formerna för s. k. psykiskt test vid företagen och kan förslag motses i syfte att stävja dessa gentemot arbetssökande och anställda kränkande företeelser?

Nr 72 Herr *Sjöholm* (fp) till herr socialministern om ökad möjlighet till smärtfri förlossning:

Kan statsrådet med någon grad av säkerhet fixera den tidpunkt då möjligheten till smärtfri förlossning står öppen för alla som önskar sådan?

Nr 73 Fröken *Eliasson* (c) till herr civilministern om reglering av grundvattenproblemen:

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att få till stånd en reglering av grundvattenproblemen med hänsyn till konsekvenserna av det intensiva markutnyttjandet i tätorterna, vilket aktualiserats bl. a. i Stockholms kommun?

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 15.18.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert